



DECEMBER 2024

BELEIDS DOCUMENT

Lokale initiatieven voor
de Europese Green Deal

Inzicht verwerven in de uitdagingen van de implementatie van de Europese Green Deal op lokaal niveau en deze aanpakken door middel van aanbevelingen uit een driejarig samenwerkingsproject met deelname van vijf EU-landen en belanghebbenden op verschillende niveaus.



Co-funded by
the European Union



BELEIDSDOCUMENT

Lokale initiatieven voor de Europese Green Deal

Auteur

Tim Chabot, Gemeente Zoersel

Medewerkers

**ASPEA - Portugese Vereniging voor Milieu-
educatie, Leave No Trace Ireland, Gemeente
Lousada, Gemeente Soto del Real, Synthesis
- Centrum voor Onderzoek en Onderwijs**

Editor

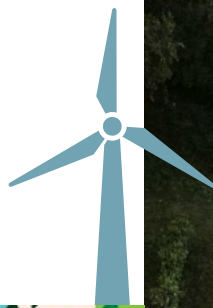
Cláudia Vanessa Silva, gemeente Lousada

Go Green

Lokale actie voor de Europese Green Deal

**Projectnummer: 2021-1-BE02-KA220-ADU-
000026044 December 2024**

Gefinancierd door de Europese Unie. De gepresenteerde meningen en standpunten zijn echter die van de auteur(s) en weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europees Uitvoerend Agentschap voor Onderwijs en Cultuur (EACEA). Noch de Europese Unie, noch EACEA kan hiervoor aansprakelijk worden gesteld.





1

SAMENVATTING

Het GoGreen-project is een strategisch initiatief dat is ontwikkeld door een consortium van drie gemeenten en drie particuliere organisaties uit België, Portugal, Ierland, Cyprus en Spanje, met als doel lokale actoren te ondersteunen bij de effectieve implementatie van de Europese Green Deal. Door de capaciteiten van gemeentelijke technici en beleidsmakers te versterken, heeft GoGreen lokale autoriteiten in staat gesteld het voortouw te nemen in de transitie naar een duurzame toekomst. Het project heeft de kennis en vaardigheden op het gebied van duurzaamheid vergroot door de ontwikkeling van praktische tools en richtlijnen voor duurzame beleidsimplementatie, persoonlijke trainingscursussen die kennisdeling en samenwerking tussen Europese gemeenten bevorderen, en burgerparticipatie stimuleren om brede steun voor duurzame initiatieven te creëren.

Dit document beoogt een diepgaand inzicht te verschaffen in de voornaamste uitdagingen waarmee lokale overheden worden geconfronteerd bij de uitvoering van de Europese Green Deal, evenals de manieren waarop deze uitdagingen effectief kunnen worden aangepakt. Door obstakels te analyseren en strategieën te presenteren die zijn verfijnd via het GoGreen-project, en door inzichten van onderzoekers, beleidsmakers, NGO's en gemeenschapsleiders te integreren, wil dit document zowel fungeren als leidraad en als oproep tot actie voor besluitvormers. Het biedt praktische aanbevelingen over hoe duurzaamheid op lokaal niveau kan worden bevorderd en hoe bijgedragen kan worden aan de ambitie om Europa in 2050 het eerste klimaatneutrale continent te maken.



Co-funded by
the European Union





2

PROBLEEMSTELLING

De dringende noodzaak om over te schakelen naar een duurzame samenleving wordt benadrukt door extreme klimaatgebeurtenissen, schaarste aan hulpbronnen en milieuschade. In reactie hierop heeft de Europese Unie de European Green Deal geïntroduceerd, een uitgebreid kader met ambitieuze doelstellingen en financiering ter ondersteuning van deze transitie. Gemeenten, in samenwerking met grassroots-organisaties, bedrijven, onderzoeksinstituten en milieu- en ontwikkelingsverenigingen, spelen een cruciale rol in klimaatadaptatie, aangezien zij de eerste schakel zijn tussen burgers en de Green Deal, en belangrijke actoren zijn bij de implementatie van duurzame praktijken.

Veel van deze organisaties worden echter geconfronteerd met aanzienlijke uitdagingen die de voortgang belemmeren. Deze omvatten beperkte training en kennis onder technici en besluitvormers, conflicten tussen verschillende belanghebbenden, onvoldoende financiële middelen, weerstand tegen verandering van burgers en bedrijven, en moeilijkheden bij het meten en monitoren van de voortgang. Zonder deze obstakels aan te pakken, hebben lokale overheden moeite om hun initiatieven effectief af te stemmen op de doelstellingen van de Green Deal.



3

METHODOLOGIE

Het GoGreen-project hanteerde een uitgebreide methodologie ter ondersteuning van lokale beleidsmakers in hun transitie naar duurzaamheid.



Afval- en waterbeheer en cultureel erfgoed op Cyprus.

Vervoer en energie in België

Ruimtelijke ordening en behoud van biodiversiteit in Portugal

Milieueducatie, communicatie en sociale betrokkenheid in Ierland



Co-funded by
the European Union



3

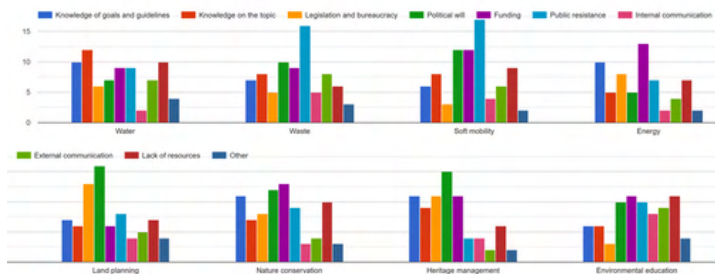
METHODOLOGIE

Naast de kennis die is verworven tijdens eerdere activiteiten en onderzoek, heeft het GoGreen-team een vragenlijst ontwikkeld om de uitdagingen bij de implementatie van de Europese Green Deal beter te doorgronden. Deze werd verspreid onder een specifieke groep belanghebbenden en verzamelde reacties van 36 deelnemers in België, Cyprus, Ierland, Portugal en Spanje, waarvan 61% werkzaam was voor lokale overheden.

Belangrijke problemen omvatten onder andere het overtuigen van mensen om minder gebruik te maken van de auto, het aanpakken van lange termijnvisie voor het ondernemen van actie, onvoldoende financiering voor de uitvoering van projecten, beperkte bekendheid met de doelstellingen van de Green Deal onder zowel het publiek als ambtenaren, weerstand tegen verandering en een gebrek aan afstemming tussen EU-wetgeving en de lokale realiteit, waarbij regelgeving vaak als te rigide of onpraktisch wordt ervaren.

Om deze obstakels te overwinnen, stelden respondenten voor om de training en bewustwording te intensiveren, de communicatie tussen overheidsniveaus te verbeteren en burgers actief te betrekken bij de besluitvorming. Tevens werd er aanzienlijke vooruitgang geboekt in hernieuwbare energie, met succesvolle investeringen in zonne- en windenergie die veelbelovende resultaten opleverden.

7. For each field, please select the biggest challenges when implementing the Green Deal guidelines.



4

ANALYSE

De uitvoering van de Europese Green Deal op lokaal niveau omvat een verscheidenheid aan uitdagingen die kunnen worden ingedeeld in twee categorieën: “tame problems” en “wicked problems”. Het begrijpen van het verschil tussen deze twee soorten problemen is essentieel voor het ontwikkelen van effectieve beleidsoplossingen en strategieën voor lokale overheden.

Eenvoudige “tame” problemen

“Tame problems” zijn problemen die goed gedefinieerde oplossingen of duidelijke paden naar een oplossing bieden. Hoewel deze problemen nog steeds uitdagingen kunnen vormen, zijn de oplossingen doorgaans bekend en zijn de methoden om ze op te lossen vastgesteld of kunnen ze duidelijk worden ontwikkeld. In de context van de Green Deal kunnen verschillende gebieden worden geclassificeerd als tame problems, zoals:

Afvalbeheer

Dit is een uitdaging die vaak op lokaal niveau voorkomt, waar publieke weerstand vaak voortkomt uit veranderingen in gedrag of gewoontes. De oplossingen, zoals verbeterde afvalinzameling, recyclingprogramma's en publieke voorlichtingscampagnes, worden echter goed begrepen. Het overwinnen van weerstand door middel van bewustwordingscampagnes en het bieden van prikkels voor recycling kan deze programma's effectiever maken.

Mobiliteit

Mobiliteitsgerelateerde uitdagingen, met name de publieke weerstand tegen verschuivingen naar milieuvriendelijk vervoer (zoals het verminderen van autogebruik of het bevorderen van fietsen), vormen een ander aanzienlijk probleem. De oplossingen voor het verbeteren van mobiliteit, zoals het ontwikkelen van betere openbaarvervoersystemen, het uitbreiden van fietspaden of het stimuleren van elektrische voertuigen, zijn reeds bekend, hoewel hun succesvolle implementatie afhankelijk is van de lokale politieke wil en publieke steun.

Energie

De transitie naar hernieuwbare energiebronnen is financieel uitdagend, maar biedt duidelijke oplossingen, zoals investeringen in zonne- en windenergie, het verbeteren van de energie-efficiëntie in gebouwen en het bevorderen van elektrische mobiliteit. Deze oplossingen zijn op veel locaties al succesvol gebleken, maar financiële middelen vormen vaak een significante belemmering voor hun brede implementatie.



4

ANALYSE

Ruimtelijke
Ordering

Landplanningsproblemen, waaronder bestemmingsplannen en de integratie van groene ruimtes in stedelijke ontwikkeling, worden vaak belemmerd door politieke wil, bureaucratie en lokale wetgeving. Hoewel de oplossingen, zoals de integratie van groene ruimtes in stedelijke planning of de bevordering van duurzaam landgebruik, bekend zijn, kan het soms lang duren voordat ze worden geïmplementeerd vanwege lokale weerstand of administratieve obstakels.

Behoud van
cultureel
erfgoed

Het beschermen van cultureel en natuurlijk erfgoed tegen ontwikkeling of milieuschade is een ander domein waar oplossingen worden vastgesteld, zoals door middel van behoudswetten, duurzame toerismepraktijken en conserveringsinspanningen. De politieke wil en publieke steun voor deze maatregelen kunnen echter fluctueren, wat een uitdaging vormt voor een consistente uitvoering.

Deze beheersbare problemen kunnen doorgaans worden opgelost door gerichte interventies, zoals verbeterde publieke communicatie, verhoogde financiering en politieke steun voor de initiatieven van de Green Deal. De oplossingen zijn relatief evident en hoewel er nog steeds uitdagingen bestaan, zijn deze meestal hanteerbaar met de juiste beleidskaders en middelen.

Complexe “Wicked” kwesties

Aan de andere kant zijn wicked problems complexer, zonder definitieve oplossingen of eenvoudige wegen naar een oplossing. Deze problemen omvatten talrijke onderling verbonden variabelen, vaak met conflicterende doelstellingen, waardoor het uitdagend is om een uniforme oplossing te vinden. In het geval van de Green Deal worden wicked problems vaak gekarakteriseerd door een combinatie van beperkte middelen, politieke en institutionele obstakels, en een gebrek aan kennis of begrip van de omvang van het probleem. Voorbeelden van wicked problems in de context van de Green Deal zijn:



4

ANALYSE

Waterbeheer

Lokale overheden ondervinden vaak moeilijkheden bij het implementeren van effectieve waterbeheerstrategieën, wat te wijten is aan een gebrek aan inzicht in de richtlijnen van de Green Deal, ontoereikende middelen en de complexiteit van watersystemen. Oplossingen voor waterschaarste en -kwaliteit zijn gecompliceerd en vereisen een langetermijnvisie, betrokkenheid van de gemeenschap en aanzienlijke investeringen.

Natuurbehoud

De bescherming van biodiversiteit en natuurlijke ecosystemen vormt een complexe uitdaging, verergerd door financiële beperkingen, een gebrek aan kennis over de lokale omgeving en concurrerende eisen voor landgebruik. Natuurbehoud vereist een grondig begrip van ecologische systemen, die per regio variëren, en oplossingen kunnen moeilijk te standaardiseren of te implementeren zijn in diverse contexten.

Milieueducatie

Het informeren van het publiek over duurzaamheidspraktijken en de doelstellingen van de Green Deal vormt een langdurige en veelzijdige uitdaging. Dit vereist het aanpakken van diverse niveaus van bewustzijn, variërend van basiskennis over milieuproblemen tot het transformeren van diepgewortelde gedragingen. De complexiteit wordt verergerd door een gebrek aan middelen, gefragmenteerde communicatiestrategieën en uiteenlopende niveaus van politieke wil.

Wicked problems vereisen meer dan enkel de toepassing van bekende oplossingen; ze vereisen een collaboratieve, adaptieve en wederkerige benadering. Deze problemen vragen vaak om interregionale samenwerking, aangezien lokale overheden en organisaties kennis, middelen en best practices kunnen uitwisselen. Het samenwerken aan de ontwikkeling van oplossingen, het delen van ervaringen en het coördineren van inspanningen in verschillende regio's kan bijdragen aan het aanpakken van de bredere en complexere uitdagingen die gepaard gaan met de implementatie van de Green Deal op lokaal niveau.

5

BELEIDSOPTIES EN AANBEVELINGEN

Voor een doeltreffende uitvoering van de Europese Green Deal op lokaal niveau is een gecoördineerde en contextspecifieke benadering vereist om bestaande uitdagingen aan te pakken en duurzame transitie te stimuleren.



Ontwikkel heldere communicatiestrategieën die de directe voordelen van de Green Deal voor lokale gemeenschappen onderstrepen. Effectieve communicatie en publieke steun zijn essentieel voor het succes van duurzaamheidsinitiatieven. Het betrekken van burgers bij besluitvorming door middel van consultaties, enquêtes en participatieve workshops bevordert een gevoel van eigenaarschap en stimuleert de ondersteuning.

Als voorbeeld kan het project Sand Dune in Ierland, dat deel uitmaakt van het Community Climate Action Programme, worden genoemd. Dit project heeft lokale gemeenschappen getraind in de strijd tegen erosie en klimaatverandering. Ondanks de ontwikkeling van een website en educatieve modules, was het succes van het project afhankelijk van de actieve betrokkenheid van de gemeenschap. Zonder lokale steun zouden praktische acties, zoals het plaatsen van hekken en het planten van helmgras, niet haalbaar zijn geweest. Dit project illustreert dat zelfs goed ontworpen initiatieven publieke betrokkenheid vereisen om succesvol te zijn.

5

BELEIDSOPTIES EN AANBEVELINGEN



Pas realistische budgetteringsstrategieën toe door innovatieve financieringsmodellen te onderzoeken, zoals publiek-private partnerschappen, groene obligaties, crowdfunding en Europese subsidies. Het prioriteren van impactvolle maatregelen binnen de Green Deal en samenwerking met andere autoriteiten kan bijdragen aan het delen van financiële lasten en het maximaliseren van middelen. Het project "Energetic Neighborhood Renovation 'Bloemenwijk'" in Zoersel, België, ondervond financiële obstakels die de deelname van huiseigenaren aan energiezuinige renovaties, de installatie van zonnepanelen en de implementatie van warmtepompen beperkten. Het project overwon deze uitdagingen door samen te werken met de burgercoöperatie "Zonnewind", wat aantoont hoe samenwerking kan bijdragen aan het overwinnen van financieringsbeperkingen en het ontsluiten van het potentieel van een project.



Ontwikkel gerichte trainingsprogramma's voor ambtenaren, beleidsmakers en belanghebbenden die zich richten op cruciale gebieden zoals communicatie, maatschappelijke betrokkenheid, biodiversiteit, mobiliteit, hernieuwbare energie en afvalbeheer. Kennisdelingsplatforms, zoals het GoGreen co-learningplatform, kunnen de uitwisseling van best practices, casestudies en beleidsrichtlijnen bevorderen. Bovendien zijn publieke voorlichtingscampagnes van essentieel belang om het bewustzijn over de doelstellingen en voordelen van de Green Deal te vergroten, wat een dieper begrip en bredere publieke betrokkenheid stimuleert.



5

BELEIDSOPTIES EN AANBEVELINGEN



Versterk de multi-level governance door de samenwerking tussen lokale, regionale en nationale overheden te bevorderen, zodat afstemming en efficiëntie bij de uitvoering van de Green Deal gewaarborgd zijn. Partnerschappen met bedrijven, NGO's en academische instellingen kunnen expertise en middelen samenbrengen, terwijl netwerken zoals GoGreen gemeenten in heel Europa met elkaar kunnen verbinden, waardoor zij ervaringen en oplossingen effectief kunnen uitwisselen.



6

CONCLUSIE

De uitdagingen die de Green Deal op lokaal niveau met zich meebrengt, kunnen worden gecategoriseerd in eenvoudige en complexe problemen, die elk een specifieke aanpak vereisen. "Tamme problemen", met goed begrepen oplossingen, kunnen worden aangepakt door middel van gerichte interventies, adequate financiering en effectieve communicatiestrategieën. "Wicked problems" zijn daarentegen complexer en vereisen innovatieve oplossingen op de lange termijn en gezamenlijke inspanningen in verschillende regio's en sectoren. Het erkennen van deze onderscheidingen is cruciaal voor beleidsmakers, omdat het de ontwikkeling van op maat gemaakte strategieën mogelijk maakt om zowel de eenvoudige, oplosbare problemen als de meer gecompliceerde, systemische uitdagingen aan te pakken die de volledige implementatie van de Green Deal belemmeren.

Om deze uitdagingen te overwinnen, zijn op maat gemaakte strategieën, sterke samenwerking en actieve betrokkenheid van de gemeenschap vereist. Door de inzichten en methodologieën die zijn ontwikkeld in het GoGreen-project te benutten, kunnen lokale overheden hun ambities omzetten in concrete acties en de verantwoordelijkheid aanvaarden om een klimaatbestendig Europa te creëren, te beginnen bij de plaatsen die we thuis noemen.



Co-funded by
the European Union



7

ONDERTEKENAARS



gogreen-erasmus.eu